

Projektowanie i programowanie

Sztuka Wytwarzania Oprogramowania, w. 3 cz. 2

Konrad Grochowski

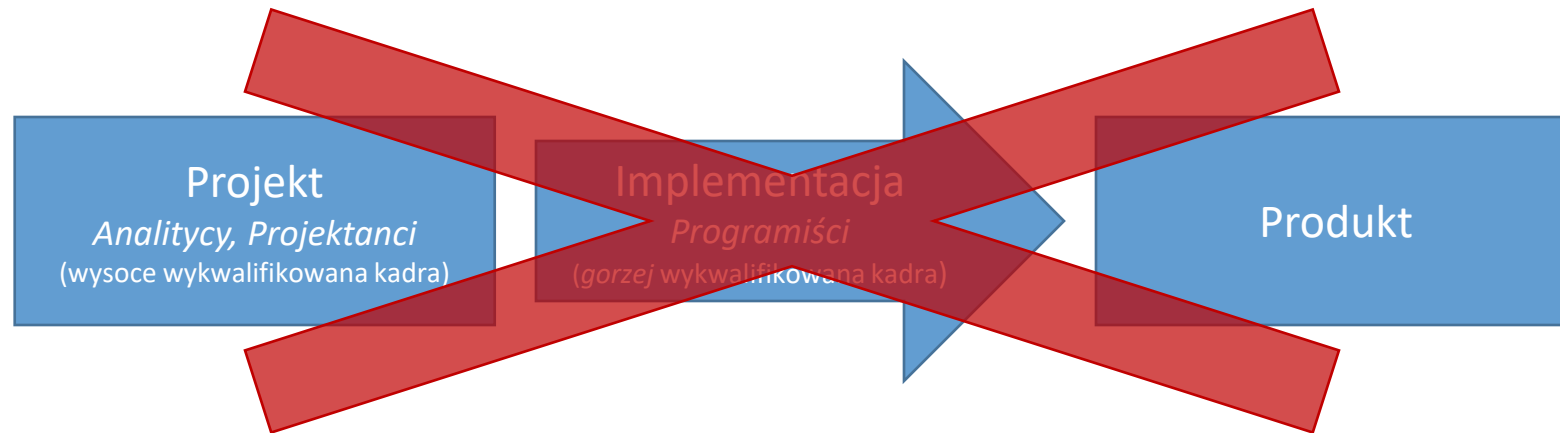
Instytut Informatyki, Politechnika Warszawska, 2025 ©

Co to jest projekt?

- › Niekiedy rozumiany jako „wysokopoziomowa architektura rozwiązania”
- › Co niektórych prowadzi do takiego procesu:

- › Jest to *bardzo* błędne rozumienie procesu inżynierskiego
- › A w szczególności efekt zmiksowania niepoprawnych wizji procesu budowlanego i linii produkcyjnej

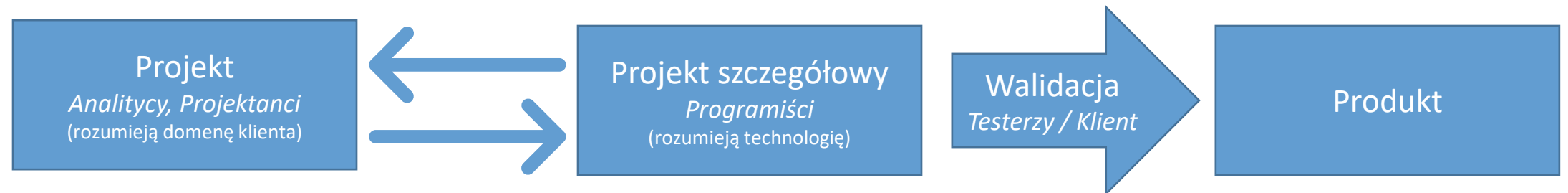
Projekt

- › Projekt to wszystko *po drodze* do rzeczywistego produktu
- › Kiedy aplikacja staje się rzeczywistością?
- › Wtedy gdy zabiera się do jej stworzenia kompilator/interpreter
- › Czyli – *kod jest projektem aplikacji*
- › Poprawniej – kod **też** jest częścią projektu aplikacji
- › O **kluczowym** wpływie na to, czym aplikacja będzie, ale częścią
- › Jak ktoś potrzebuje analogii – *projekt wykonawczy*,
a może nawet *projekt **powykonawczy***

Proces inżynieryjny (zarys)

- › To bardzo ogólny zarys, będą o tym kolejne wykłady
- › I całe przedmioty, bo dziedzina jest ogromna i bardzo ważna
- › *Inżynieria Oprogramowania / Software Engineering*

- › Dwukierunkowość można osiągnąć np. współdzieląc osoby
- › *Obowiązkiem* inżyniera, jest pilnować jakości procesu
(*zmieniać firmę*)

Projekt i kod

- › Kod nie jest idealny do łatwego demonstrowania architektury
- › (Ale ona *musi* być w kodzie – jak się nie zgadzają, to architektura może iść do kosza, bo to kod efektywnie „idzie do klienta”)
- › Rysunek bywa najefektywniejszą formą przekazu informacji
- › Ale trzeba pamiętać, że w razie wątpliwości – *sprawdzać kod*
- › Zabiegi pomocnicze:
 - Nazewnictwo oparte domenę i architekturę
 - Struktura pakietów/folderów/plików zgodna z architekturą
 - *Rozsądna* dokumentacja kodu

W czym rysować?

- › UML (Unified Modeling Language)
- › UML 1.0 (1997)
 - Grady Booch, James Rumbaugh, Ivar Jacobson
- › Object Management Group (OMG)
 - UML 1.1 (1997)
 - UML 1.3 (2000)
 - UML 1.5 (2003)
 - UML 2.0 (2004)
 - UML 2.4 (2011)
 - UML 2.5 (2015)

Slajdy o UML zostały oparte na materiałach
dra inż. Marcina Szlenka

Czym UML jest a czym nie jest?

UML JEST

- › językiem specyfikacji, projektowania i dokumentowania systemów IT

UML NIE JEST

- › metodyką
- › narzędziem modelowania
- › językiem programowania

UML is messy, imprecise, complex and sprawling. That is both a fault and a virtue. Anything intended for such widespread usage is going to be messy.

J. Rumbaugh, I. Jacobson, G. Booch
The Unified Modeling Language Reference Manual

Wady UML i jak go wykorzystać

› Wady UML

- obszerność (ilość pojęć, 1000 stron specyfikacji)
- niestabilność (próbuję nadążyć za nowymi technologiami)
- nieprecyzyjność (trzeba zajrzeć do kodu, żeby zrozumieć model)

› Jak korzystać?

- nie trzeba znać całości UMLa, żeby z niego korzystać
 - › tylko mały podzbiór notacji UML jest szeroko stosowany
- nie należy modelować wszystkiego, a tylko istotne fragmenty systemu
 - › dobry do przekazania *zarysów* budowy i działania systemu
- dobry do szybkiego przekazania **idei** niektórych złożonych rozwiązań
- z Clean Code: im bardziej szczegółowy diagram tym krócej powinien żyć

Narzędzia wspierające

- › Jako edytor diagramów (rysunków) wystarczy MS Visio
 - Są też wygodne edytory on-line (nadal tylko „rysują”, nie „modelują”)
<https://www.lucidchart.com> <https://draw.io> itp.
- › Nie ma narzędzia w 100% implementującego standard UML
- › Funkcjonalność zaawansowanych narzędzi
 - inżynieria wprzód i wstecz dla różnych języków programowania
 - rozszerzalność np. poprzez definiowanie własnych profili (*stereotypów*)
- › Przykładowe środowiska komercyjne:
 - Sparx Enterprise Architect, Rational Software Architect, Borland Together
 - Wprowadzają własne „dialekty” (*stereotypy*) UML
 - Wersja open-source próbująca być alternatywą: Papyrus

Diagramy UML

OPISU STRUKTURY

- › **klas**
- › obiektów
- › pakietów
- › struktury złożonej
- › komponentów
- › wdrożenia

OPISU ZACHOWANIA

- › przypadków użycia
- › maszyny stanowej
- › czynności
- › **sekwencji**
- › komunikacji
- › przeglądu interakcji
- › czasowy

Diagram klas

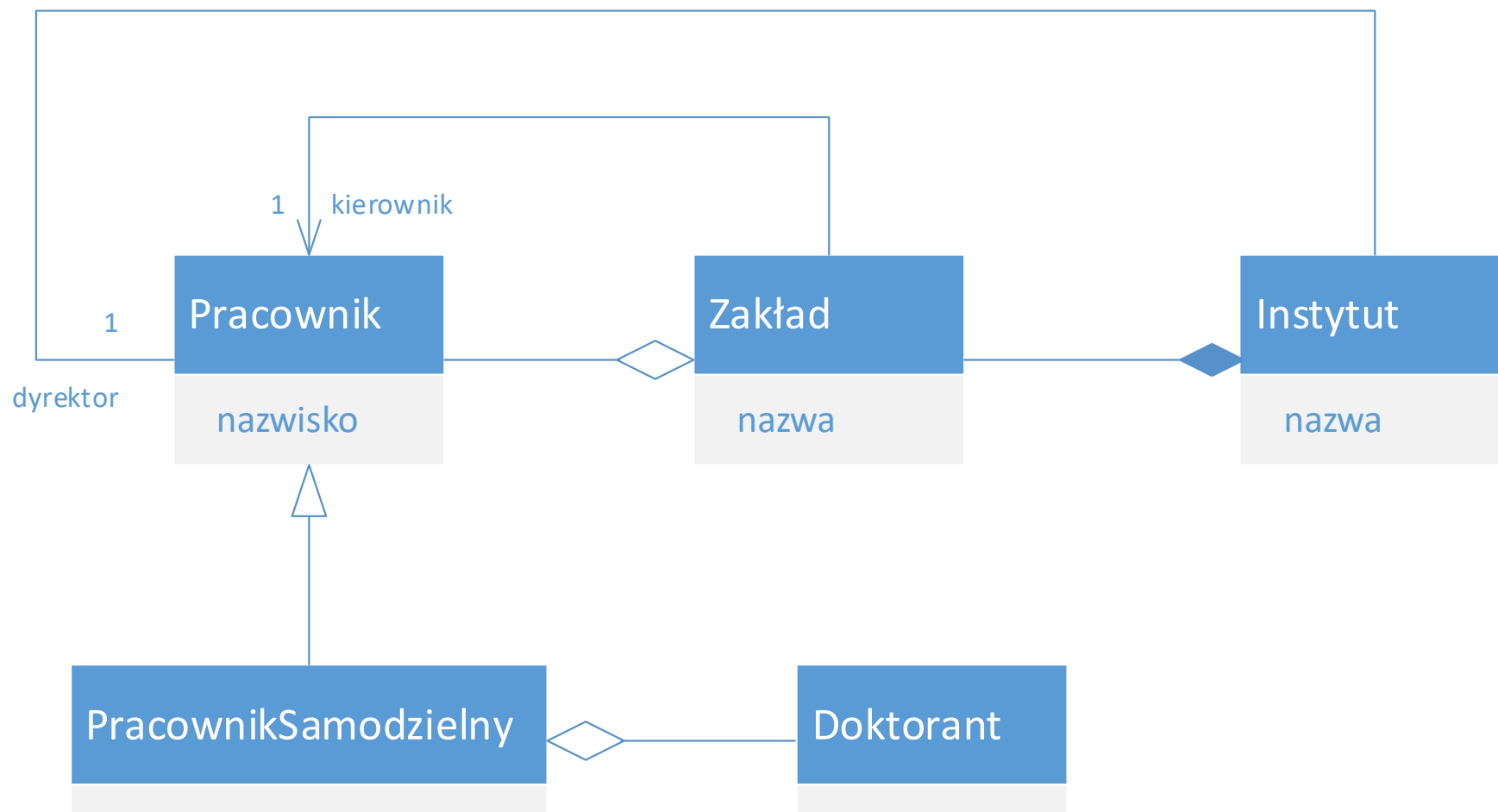

Diagram klas – bez ozdóbników

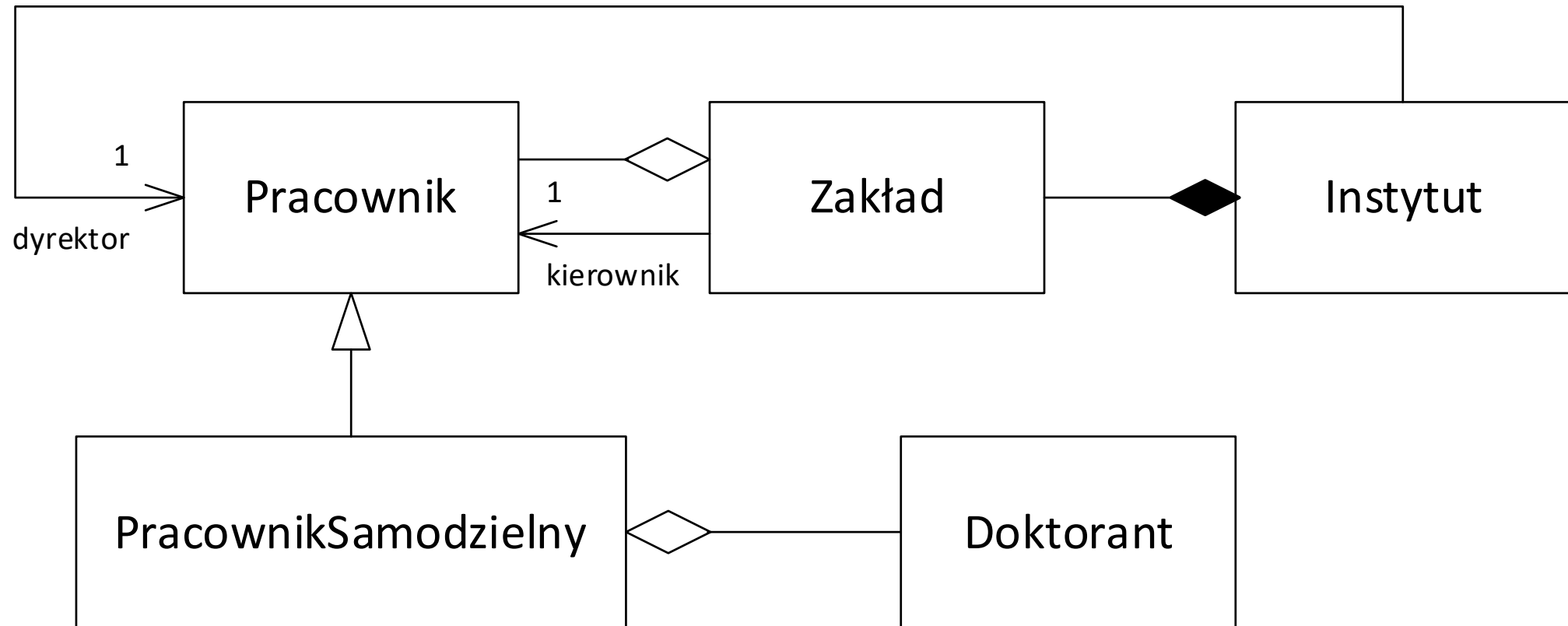
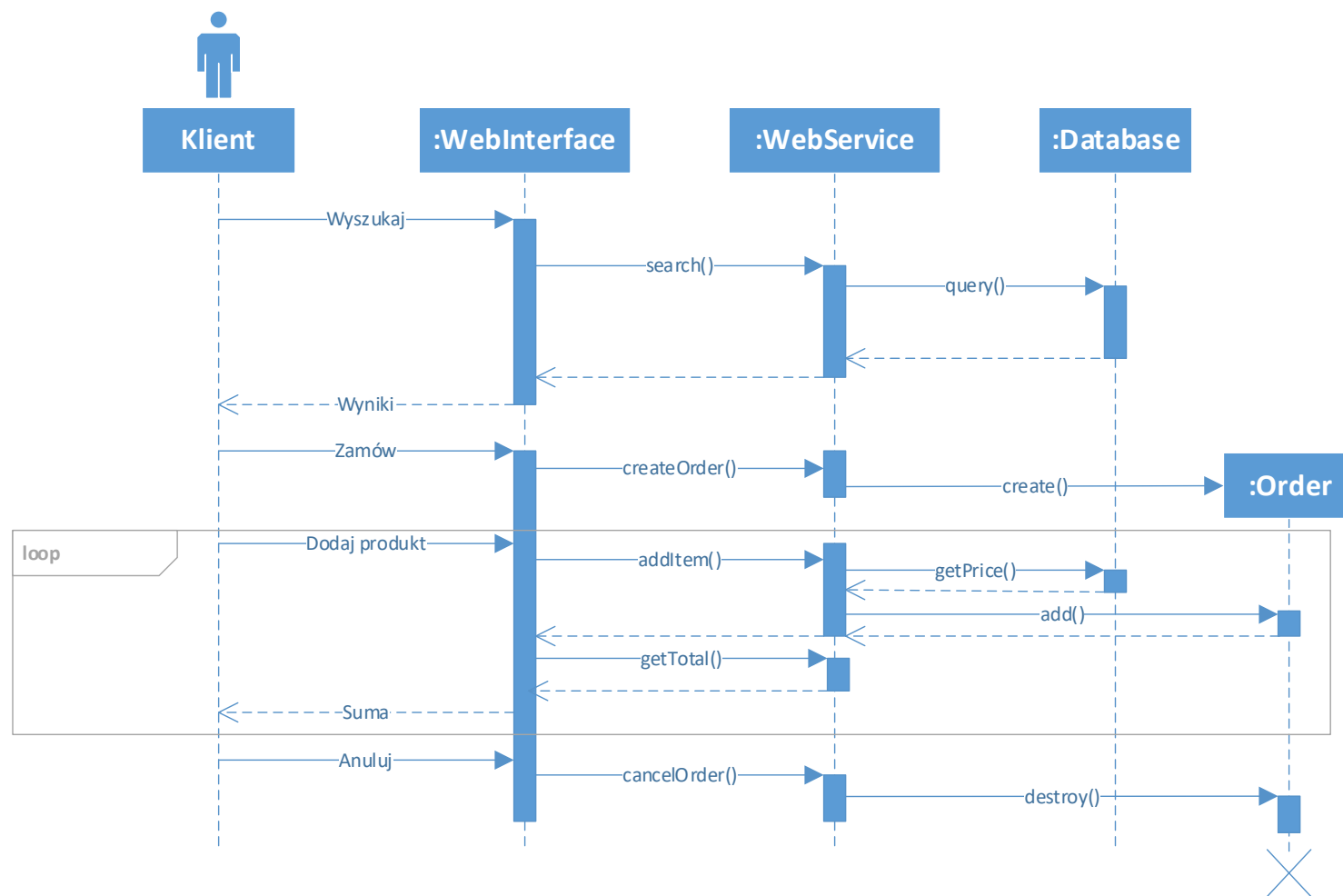

Diagram sekwencji

Rysowanie a programowanie

- › Diagram, który może zostać aplikacją, musi być jednoznaczny, kompletny i konkretny
- › Mamy wtedy do czynienia z *graficznym językiem **programowania***
- › Czyli obowiązują wszystkie reguły „tworzenia kodu” i podobny sposób myślenia
 - Szczegółowe diagramy mają sens tylko jeśli stają się „plikami źródłowymi”
- › Marzenia o „rysowaniu programów przez nie-programistów” są raczej nierealne
 - A przynajmniej *nie każdego* programu

Modelowanie w przemyśle

- › MBSE – Model Based Software/System Engineering
- › Szczególnie przydatny, gdy nie wszystkie elementy systemu to oprogramowanie
- › Opiera się o języki o sformalizowanych właściwościach, np.:
 - AADL
 - SDL
 - ASN.1
 - SysML (skonkretyzowany dialekt UML)
 - Arcadia (Capella)
- › Jak ktoś chce, może poszukać TASTE ESA (<https://taste.tools>) i zobaczyć, jak Europejska Agencja Kosmiczna próbuje znaleźć metody na „wyklikiwanie” satelit :)

Czatowanie a programowanie

- › Ostatnie osiągnięcia AI znowu przywróciły rozmowę o:
 - Programowaniu bez programistów
 - Tworzenia programów bez „ściśłych umysłów”
- › Argumenty z poprzednich slajdów pozostają bez zmian
- › Tworzenie wspomagane AI wymaga:
 - Dobrej umiejętności definiowania potrzeb („ściśłość”)
 - Przewidywania skutków działań (programowanie)
 - Rozumienia do czego się poszczególne wygenerowane klocki składają (inżynieria)
- › Ale będą (?) problemy z przekształcaniem *juniorów* w *seniorów*

Dziękuję za uwagę

Konrad.Grochowski@pw.edu.pl

